

Vattna i trädgården

Vatten är en grundförutsättning för att allt ska leva och grönska i trädgården. Att ta tillvara vatten från vår omgivning och återanvända genom att vattna med detta i trädgården är resurstänkande.

Var kommer vattnet ifrån?

Var kommer vattnet ifrån som vi vattnar med i våra trädgårdar i Sverige? Vanligast är från det kommunala vattennätet, egna brunnar, regnvattentunnor på tomten och i viss mån från dränkbara pumpar i sjöar och vattendrag samt akvarie-, damm- och diskvatten.

Regler för vatten i Sverige

Dusch- och diskvatten, även kallat gråvatten, är för fritidsboende tillåtet att samla i dunkar och hinkar för att sedan vattna ut. Se till att använda miljömärkta diskmedel, duschtvålar och schampo när du vill använda restvattnet till bevattning. Använd detta vatten i första hand

till blommor och buskar i din trädgård, inte till grönsakslandet. Bor du i villa eller flerbostadshus måste du kontakta ditt lokala miljökontor om du vill spara ditt gråvatten till bevattning.

För att använda dränkbara pumpar i sjöar och vattendrag till bevattning av dina odlingar krävs att du har ”rådighet över vatten”, dvs äger marken, stranden eller botten där vattnet finns. Alternativt kan du be om lov hos markägaren om det gäller mindre mängder till din fritidsodling. Vill du idka s k vattenverksamhet är det länsstyrelsen som beslutar över hur mycket vatten du får ta ut även om du har ”rådighet över vattnet” i din närhet.

Se alltid till att vattna tidigt på morgonen: det är bäst för växten och gynnar inte svampsjukdomar som kvällsvattningen kan göra – och så är det en trevlig trädgårdspromenad!

Vattna vid rätt tillfälle

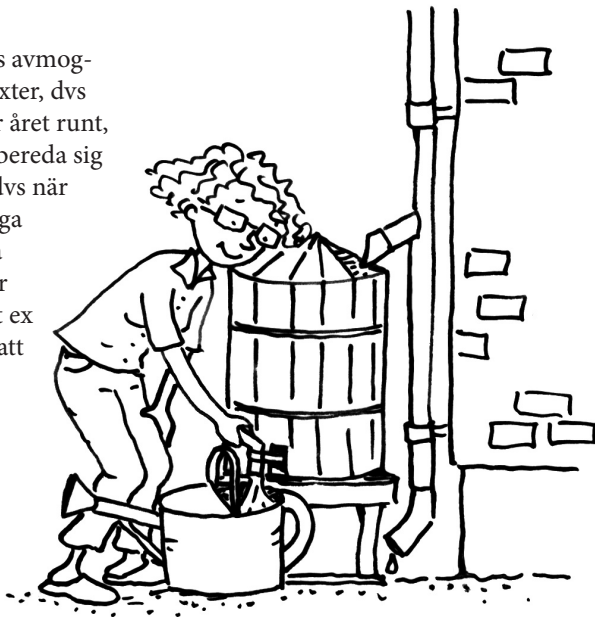
Vattna ordentligt vid växternas avmognad på hösten. Städsegröna växter, dvs de som har barr eller blad kvar året runt, behöver höstvattnet för att förbereda sig inför vinterns ”frystorkning”, dvs när marken är tjälad. Men på många platser i Sverige är sk vårtorka vanlig och vissa växter behöver därför vattnas rejält på våren, t ex magnolia, som däremot gillar att torka på hösten.

I våra trädgårdsodlingar, av både ettårig och flerårig karaktär, gäller vid vattning att man även tänker på tidpunkten på dygnet. Vattna aldrig mitt på dagen eller vid kraftigt blåst – då går mycket av vattnet till spillo genom avdunstning. Vattna helst tidig morgon i stället för sen kväll eftersom svampsjukdomar gynnas vid kvällsvattning. För att växter ska kunna ta upp vatten krävs att det är plusgrader i marken.

Temperatur och vattenmängd

Det är viktigt att tänka på temperaturen på vattnet när du vattnar. För kallt vatten hämmar rotaktiviteten och växtens vattenupptag. Håll därför upp kran- eller brunnsvatten (som brukar hålla en temperatur från 3–10 grader året om) så det får ”lufttempereras” i en tunna, hink eller vattenkanna innan det vattnas ut.

Kontinuerlig vattning sker mestadels i våra grönsaksland, växthus och krukodlingar. Småskvätt inte utan ge en ordentlig rotblöta, 25–30 mm en gång i veckan är lagom mängd för de flesta växter. 1 mm nederbörd motsvarar 1 liter vatten per kvadratmeter. Alltså motsvarar en

Fiffig vattentunna med tappkran nertill gör det enkelt att fylla på vattenkannen. Att vid regn även kunna stänga av flödet in i tunnan när den är full kan vara bra!

lagom veckodos 2,5–3 tioliters vattenkannor per kvadratmeter.

Vattna på rätt sätt

Att vattna med vattenkanna är absolut bäst – då kommer vattnet där det behövs, är vid rätt temperatur och du vet exakt hur mycket du tillför. På större ytor kan vattenspridare fungera bra. Då behövs en vattenmätare (åtminstone första gången) så du vet vilken mängd vatten växterna får.

Teoretiska mått är en sak men med sunt vattenförnuft och en liten spade kan man komma långt. Gräv i växtbädden och kolla hur långt vattnet kommit ner. Ofta när du tycker att du vattnat mycket är det bara fukt någon centimeter ner. Innan du planterar krukodlade plantor ska du alltid doppa ner växten med kruka och allt i en hink med vatten tills det slutar bubbla. Detta för att krukklumpen

ska vara vattenmättad före planteringen. Nyplanterade trädgårdsväxter måste vattnas rejält i samband med plantering och sedan hela första växtsäsongen.

Tänk på

- Att vattna på försommaren, då vi har som torrast, är viktigt i större delen av Sverige. Då behöver växterna mycket vatten för sin tillväxt.
- Under eftersommaren har daggen gynnsam inverkan på växternas vattentillförsel.
- Att odling i skärgårdens ibland torra och ibland vattenfyllda klippskrevor kan vara en spännande utmaning! Det är verkligen ett extremt läge, vilka växter trivs där? Härma naturen kan vara ett tips!
- Närhet till sjöar och hav har mycket gynnsam inverkan på odlingszonen.
- Vatten är en del av hur växten trivs. Jordmånens beskaffenhet är en annan viktig faktor att ta hänsyn till i våra trädgårdar för lyckat odlingsresultat. Olika jordar har olika förmåga att behålla och ge ifrån sig vatten. Jorden och vattnet hänger ihop.

Pallkrage och torvjordar

Att odla i pallkragar är mer lättarbetat och roligt samt gör det lättare att skydda odlingen mot skadegörare som till exempel sniglar. Men det torkar också snabbare i upphöjda bäddar. Den jord som används för pallodling kommer oftast från jordsäckar. Den jorden är till största delen torvjord. En torvjord som får torka lite för mycket är oftast svår att få att ta upp vatten igen. Ett tips är därför att blanda påsjorden med lerjord för att öka jordens vattenhållande förmåga i pallkra-

gen. Täckodling är ett annat sätt att hålla kvar fukten i ”kragen”.

Rätt växt på rätt plats

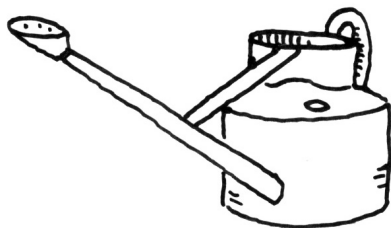
Att placera rätt växt på rätt plats i trädgården underlättar vattningen. Torra platser hittar vi alltid vid husliv eller i höglänta söderlägen och här passar torktåliga växter. Vid lågpunkter i trädgården samlas gärna fukt, men även naturliga källdrag kan förekomma. Här passar de växter som gillar fukt kring rötterna året om.

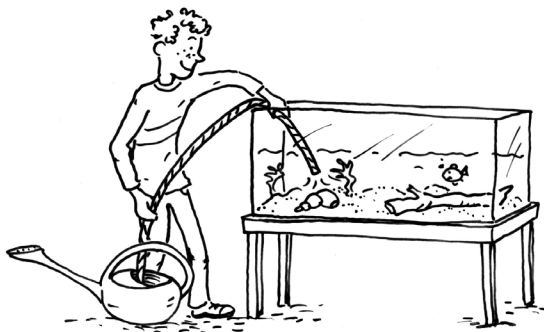
Vindskydda odlingarna eftersom växterna i blåsiga lägen avdunstar mer vatten än i lugna lägen. Vindskydd ger bättre tillväxt.

Växter anpassade till torra och soliga platser har ofta blad som är små, smala, hårda, håriga eller silverfärgade. De kan också vara suckulenter, dvs vattenlagrande. Den skuggiga och torra växtplatsen är den besvärligaste platsen för växter i våra trädgårdar. Här trivs växter med hårbelädda läderartade och städsegröna blad.

Lök- eller knölväxter är anpassade till torra och heta somrar. I löken lagras vätska för att klara torkan.

Blöta växtplatser är syrefattiga och växter som inte gillar fukt drabbas därför av syrebrist och dör. Växter som är anpassade för väta, t ex näckrosor, transporterar ner syre till roten via bladets stjälk. Kabbeleka och al är andra exempel på anpassade växter när det gäller fukt.

Akvarievatten har ofta en härlig temperatur för växternas rötter – vattna med det direkt i dina krukor året om när du byter på fiskarna! Dammvatten och vatten från barnpooler, kan också användas på samma sätt. En viss näringstillförsel kan man även få denna väg – främst via kväve.

Vattningstips

- Ett enkelt vattningstips för trädgårdens större krukor vid kortare semesterresor är att använda PET-flaskor. Flaskan fylls med vatten och trycks ner upp och ner i de krukor som behöver kontinuerlig vattentillförsel när man är bortrest.
- Att ha enkla självvattnande krukor är ett tips för den glömske odlaren: man gör krukans själv eller köper färdiga krukor med vattentank och vattningssör. Där tar växterna sedan det vatten de behöver ur vattenmagasinet.
- Andra hjälpmedel är t.ex. droppslangar och automatiska bevattningssystem. Soldrivna system finns.
- Nyplanterade träd kan förses med vattensäckar för grundligare bevattning.
- Trädgårdens eller balkongens krukor bör ha en rejält tilltagen jordvolym för att lättare bevara fukten.
- Växter som har ett dåligt fungerade rotsystem (t ex vid flytt eller vid nyplantering) kan man med fördel linda in i odlingsduk tillfälligt. Det minskar vattenförlusten från plantans ovanjordiska delar.
- Täckodling hjälper till att minska markens vattenavdunstning. Täck med halm, gräsclipp eller plantera marktäckare.
- Det lönar sig att vattna bärbuskar för att få bra skörd.
- Vid plantering av småplantor av t ex grönsaker ska jordklumpen eller torvkrukans kring den lilla plantan inte sticka upp ovan mark som en slags veke. Detta på grund av att det vatten som tillförs suggs upp av veken och avdunstar utan att komma växten tillgodo.

Läs mer: Riksförbundet Svensk Trädgårds särtryck ur Hemträdgården, "Växtbiologi" och "Lär känna jorden". Beställs på hemsidan www.tradgard.org

Text: Ann-Catrin Thor
Illustrationer: Anette Blåberg

**RIKSFÖRBUNDET
SVENSK TRÄDGÅRD**

Nytorpsvägen 34, Box 2966, 187 29 Täby, tel 08-792 13 15, www.tradgard.org